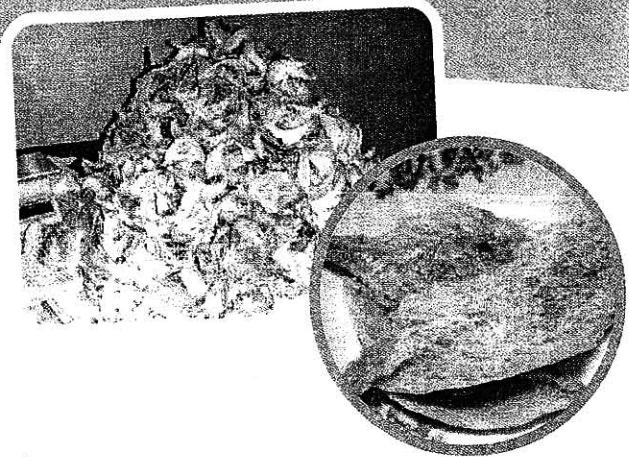


## รังนกแท้ : รังนกปลอม

มีผู้บริโภคจำนวนมากนิยมบริโภครังนก ทั้งนี้เนื่องจากมีความเชื่อว่า รังนกช่วยบำรุงสุขภาพของร่างกายให้แข็งแรง ซึ่งนอกจากบริโภคเองแล้ว ยังซื้อเป็นของขวัญฝากผู้ป่วย โดยเฉพาะในระยะพักฟื้น ยังไม่มีข้อมูลการศึกษาถึงประโยชน์ของรังนกต่อสุขภาพร่างกายอย่างชัดเจน จากการสืบค้นข้อมูลทาง Internet เพิ่มเติมพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า รังนกมีสรรพคุณบำรุงสุขภาพ แก้อาการอ่อนเพลีย รักษาโรคได้สารพัด เช่น โรคระบบทางเดินหายใจและมี Amino acid บางตัวที่ช่วยกระตุ้นภูมิคุ้มกัน รังนกที่จำหน่ายในท้องตลาดมีหลายรูปแบบได้แก่ รังนกแห้ง รังนกแห้งกึ่งสำเร็จรูป เครื่องดื่ม รังนก เครื่องดื่มรังนกสำเร็จรูป ซึ่งมีหลายสูตร ได้แก่ สูตรผสมโสม สูตรไม่มีน้ำตาล และสูตรผสมคอลลาเจน เนื่องจากรังนกเป็นที่นิยมในการบริโภค ปริมาณรังนกตามธรรมชาติมีเพียงพอต่อท้องตลาดและราคาแพง รังนกแห้งราคาหลายหมื่นบาทถึง 1 แสนบาทต่อกิโลกรัมขึ้นอยู่กับคุณภาพ จึงทำให้มีผู้ผลิต รังนกปลอมเลียนแบบรังนกแท้จำหน่ายในท้องตลาด ซึ่งรังนกปลอมมีราคาถูกกว่ามาก ประมาณกิโลกรัมละ 2,000-4,000 บาท เท่านั้น

รังนกแท้และรังนกปลอมแตกต่างกันอย่างไร รังนกแท้จากธรรมชาติทำจากน้ำลายของนกนางแอ่น การเก็บรังนกจะต้องได้สัมพันธ์กัน เก็บได้ปีละ 3 ครั้ง ครั้งแรกจะจัดว่าเป็นรังนกที่มีคุณภาพดีที่สุดในฤดูหนาว ส่วนรังนกที่สร้างขึ้นในช่วงที่ร้อนและสามจะอยู่ในช่วงฤดูฝน ถ้าบริเวณถ้ำที่รังนกนางแอ่นยึดเกาะเพื่อสร้างรังมีแร่ธาตุชนิดใดปะปน สีของรังนกก็จะเปลี่ยน บางทีก็เห็นเป็นสีแดงซึ่งเกิดจากการปนเปื้อนของสนิมเหล็กในถ้ำที่นกทำรัง โดยไม่ได้เกิดจากนกนางแอ่นกระอักเลือดตามที่บางคนเข้าใจ ส่วนรังนกปลอมจะผลิตจากยางไม้ชนิดหนึ่งคือ คาราयाกัม มีกลิ่นคล้ายน้ำส้มสายชู ไม่ละลายน้ำแต่สามารถดูดน้ำทำให้พองตัวคล้ายขุ่นขี้เล็กน้อย เมื่อนำมาต้มจะคล้ายรังนก แต่มีสีขาวกว่าและมีความกระด้างไม่อ่อนตัวเท่ารังนก รังนกปลอมแม้ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่ก็ก่อให้เกิดประโยชน์ เมื่อนำมาผลิตเครื่องดื่มจะมีราคาประมาณ 30 บาท ส่วนเครื่องดื่มรังนกแท้จะมีราคาแพงกว่ามาก

ปัจจุบันสำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหารสามารถตรวจความแตกต่างของรังนกแท้และรังนกปลอม โดยใช้เทคนิคอินฟราเรดสเปกโตรสโกปี (Infrared spectroscopy) รังนกแท้จะมีรูปแบบของอินฟราเรดสเปกตรัม (Infrared spectrum) เฉพาะจึงสามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นรังนกแท้หรือรังนกปลอม และสามารถตรวจหาปริมาณของเนื้อรังนกในผลิตภัณฑ์โดยประมาณได้ด้วยจากข้อมูลการตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการปี 2550 - 2552 จำนวน 74 ตัวอย่าง ส่งตรวจโดยผู้ประกอบการจำนวน 45 ตัวอย่าง จากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์



สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จำนวน 29 ตัวอย่าง เป็นรังนกแห้ง (วัตถุดิบรังนก) จำนวน 14 ตัวอย่าง ตรวจพบรังนกแห้งปลอม (มี IR Spectrum เทียบได้ไม่ใกล้เคียงกับรังนกนางแอ่นแท้) จำนวน 3 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 21.4 และเป็นเครื่องดื่มรังนกสำเร็จรูปจำนวน 60 ตัวอย่าง เมื่อนำเฉพาะส่วนเนื้ออาหารมาตรวจเอกลักษณ์พบว่ามี IR Spectrum เทียบได้ใกล้เคียงกับรังนกนางแอ่นแท้ (ไม่มีส่วนผสมอื่น) จำนวน 21 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 35 พบตัวอย่างที่มีส่วนผสมของรังนกนางแอ่นตั้งแต่ร้อยละ 10 - 90 (ผสมกับสารอื่น) จำนวน 25 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 41.7 และตรวจพบตัวอย่างที่ไม่มีส่วนผสมของรังนกนางแอ่น ซึ่งจัดเป็นเครื่องดื่มรังนกปลอมจำนวน 14 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 23.3 นอกจากตรวจรังนกปลอมโดยใช้เทคนิคอินฟราเรดสเปกโตรสโกปีแล้ว จะต้องตรวจวิเคราะห์ปริมาณโปรตีน และ Amino acid ด้วยตัวอย่างที่มีส่วนผสมของรังนกแท้จะตรวจพบ Amino acid ในส่วนประกอบสำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องดื่มรังนก ใช้หลักเกณฑ์ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 214 (พ.ศ. 2543) เรื่อง เครื่องดื่มในภาชนะบรรจุปิดสนิท พบว่าตัวอย่างที่ตรวจไม่มีส่วนผสมของรังนกไม่สามารถแสดงผลึกได้ ส่วนตัวอย่างเครื่องดื่มที่ตรวจพบว่า มีส่วนผสมของรังนกแท้สามารถแสดงผลึกได้แต่ส่วนใหญ่ส่วนที่เป็นเนื้อกึ่งใสหรือรังนกแท้หรือเปอร์เซ็นต์จะมีส่วนผสมอื่นปนโดยพบว่า จะมีส่วนผสมของรังนกแท้อยู่ตั้งแต่ร้อยละ 10-90 โดยประมาณ ดังนั้นในการเลือกซื้อควรเลือกซื้อเฉพาะรังนกที่มีผลึก และเลขสารบบอาหารมีสถานที่ผลิตชัดเจน สำหรับการซื้อรังนกแท้ชนิดแห้งควรซื้อจากผู้ผลิตที่น่าเชื่อถือ มีที่อยู่แน่นอนและที่สำคัญควรพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะได้รับว่าคุ้มค่ากับราคาหรือไม่ ถึงแม้ว่าจะเป็นรังนกแท้ก็ตาม

สุวรรณี วีรภาพธรรมกุล

อุมา บริบูรณ์

สำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร.....รายงาน